

Ecologische Atlas van Paddenstoelen in Drenthe

Ecologische Atlas van Paddenstoelen in Drenthe

Eef Arnolds, Rob Chrispijn & Roeland Enzlin (red.)

Deze ecologische atlas behandelt de resultaten van een inventarisatie van paddenstoelen in Drenthe in de jaren 1999-2010 door de Stichting Paddestoelen Werkgroep Drenthe. In die periode werden alle 2844 kilometerhokken van de provincie geïnventariseerd volgens van te voren opgestelde normen; een unieke aanpak, die wereldwijd niet eerder is toegepast. De resultaten van jaren veldwerk zijn weergegeven in drie boeken, tezamen ruim 1700 pagina's. Ook vroegere waarnemingen uit de provincie worden in de atlas besproken.

Deel 1 bevat algemene hoofdstukken over onder meer de historie van de mycologie in Drenthe; de gebruikte methodiek voor het veldwerk; de verwerking van de gegevens; veranderingen in de Drentse mycoflora; typisch Drentse paddenstoelen; bedreigingen voor de mycoflora en het gebruik van paddenstoelen als milieu-indicatoren; beschrijvingen van twaalf mycologische topgebieden in Drenthe; soorten die uit Drenthe beschreven zijn als nieuw voor de wetenschap; aanwinsten voor de Drentse mycoflora in de jaren 2011-2014; een lijst van gebruikte termen en afkortingen; een literatuurlijst en een index.

In deel 2 en deel 3 van deze atlas worden volgens een vast stramien de 2304 soorten paddenstoelen behandeld, die in Drenthe tot en met 2010 zijn vastgesteld. Elke beschrijving begint met kwantitatieve gegevens over de status van de soort in Drenthe: de verschijningstijd; de frequentie, uitgedrukt in het aantal kilometerhokken; toename of afname sinds 1999; de status op de Nederlandse Rode Lijst en het eerste jaar van waarneming in Drenthe. Bij voldoende waarnemingen zijn gegevens opgenomen over de verdeling van vondsten over diverse habitattypen, substraten en waardplanten. Daarna volgt een karakteristiek van de soort, indien zinvol met inbegrip van microscopische kenmerken. Vervolgens wordt de verspreiding in Drenthe besproken. Voor soorten met zeven of meer vindplaatsen is een kaart opgenomen met de huidige en vroegere verspreiding op basis van kilometerhokken. Van zeldzamere soorten worden de vindplaatsen in de tekst genoemd. Van iedere soort wordt een karakteristiek gegeven van de standplaatsen in Drenthe. De verspreiding en ecologie worden vergeleken met gegevens uit binnen- en buitenland.

Overeenkomstig de ecologische invalshoek van deze atlas zijn de soortbeschrijvingen gegroepeerd in 32 (deel)hoofdstukken die gewijd zijn aan een bepaald habitatype, bijvoorbeeld voedselarme loofbossen, bemeste graslanden of bermen van schelpenpaden. In de algemene tekst van elk hoofdstuk worden ecologische eigenschappen van de kenmerkende soorten besproken, alsmede het verspreidingspatroon van de groep in Drenthe in relatie tot het landschap, de vegetatie en de bodem. Ook wordt aandacht besteed aan de bedreigingen voor de ecologische soortengroep en de relaties tussen mycologische rijkdom en natuurbeheer. In deel 2 worden de paddenstoelen behandeld van open en half-open landschappen, zoals heiden, moerassen, graslanden, lanen en de stedelijke omgeving, alsmede de kenmerkende soorten van moerasbossen. Deel 3 is helemaal gewijd aan paddenstoelen van vochtige en droge bossen.

Illustraties vormen een zeer belangrijk onderdeel van deze atlas. De boeken bevatten ruim 1800 afbeeldingen van circa 1500 soorten paddenstoelen, voornamelijk niet eerder gepubliceerde foto's van Drentse natuurfotografen, maar ook tientallen aquarellen en tekeningen. Daarnaast zijn in de algemene hoofdstukken foto's van karakteristieke habitats voor paddenstoelen opgenomen.

Voorbeeldpagina uit deel 3

230

Loofbossen op voedselarme bodem

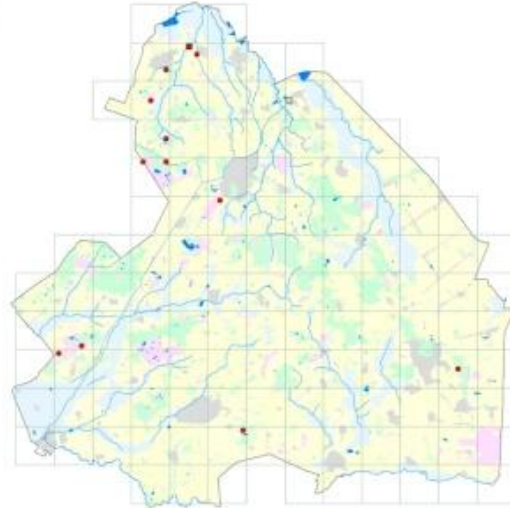
Cortinarius violaceus

Violette gordijnzwam

jan	feb	mvt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
0	0	0	0	0	0	0	1	10	8	0	0

Status: Zeldzaam, n= 13, n<99: 2, n>99: 12, trend +++, RL08: Thans niet bedreigd, eerste jaar: 1966.

De Violette gordijnzwam is met zijn forse, prachtig dieppaarse vruchtlichamen met viltige hoed een opvallende en onmiskenbare paddenstoel. Aan het eind van de vorige eeuw was van deze soort maar één vondst in Drenthe bekend, bij Zuidiaren (1966). Ook landelijk was de soort zeer zeldzaam en bovendien sterk achteruitgegaan. De Violette gordijnzwam is de laatste jaren echter aan een spectaculaire opmars bezig, zodat hij recent weer uit 30 atlasblokken bekend is, vrijwel alleen op het pleistoceen en in Zuid-Limburg met daarbuiten één vindplaats bij Den Haag (NMV, 2013). In 1997 werd hij gevonden in de Kleibosch in Roden, waar hij sindsdien jaarlijks wordt waargenomen. Sindsdien rijgen de vondsten zich aaneen. Verspreid over de provincie is hij nu van 13 kilometerhokken bekend, met een zwaartepunt in het noordwesten rond Roden en Veenhuizen. De Violette gordijnzwam groeit voornamelijk in kleinere loofbossen en ontbreekt in de boswachterijen op de hogere zandgronden. Hij lijkt een voorkeur te hebben voor de lagere, vochtige delen van Drenthe. Ook landelijk gezien neemt de Violette gordijnzwam opmerkelijk toe (Veerkamp & Dam, 2007). Behalve in Drenthe zijn er vooral op de Veluwe veel nieuwe vindplaatsen. Het is de enige paddenstoel die op de vorige Rode Lijst nog als ernstig bedreigd stond (Arnolds & Van Ommering, 1996) en daar inmiddels is van afgevoerd (Arnolds & Veerkamp, 2008). De soort heet gevoelig te zijn voor veresting en verzuring (Kuyper & Arnolds, 1996) en heeft wellicht geprofiteerd van de verbeterde luchtkwaliteit. De biotopen lopen in Drenthe uiteen van loofbossen op potklei met weinig strooisel tot strooiselrijke en zelfs verbraamde rommelbosjes en hulstrijke eikenbossen op lemig zand. De vondsten in de laatste bostypen zijn niet in overeenstemming

met de standplaatsen van stikstofgevoelige paddenstoelen, dus wellicht is deze soort met name gevoelig voor verzuring. In Scandinavië wordt de soort vooral gevonden in vochtige bossen op kalkhoudende of anderszins wat rijkere leembodems, hetgeen deze hypothese ondersteunt (Knudsen & Vesterholt, 2008). De Violette gordijnzwam vormt mycorrhiza met een heel scala van bomen. In Drenthe is hij gemeld van eik, populier, berk en Beuk, maar ook den en spar behoren tot de mogelijkheden.

Ecologische Atlas van Paddenstoelen in Drenthe

Eef Arnolds, Rob Chrispijn & Roeland Enzlin (red.)

Specificaties: Drie gebonden boekdelen 21x29,7 cm (A4 formaat). De delen zijn niet afzonderlijk verkrijgbaar. Totaal gewicht circa 7 kg.

Deel 1. Inleiding. 272 pagina's met 193 foto's, 41 tekeningen, 81 kaarten, 40 grafieken en 38 tabellen. *ISBN/EAN: 978-90-813029-5-1.*

Deel 2. Graslanden, moerassen, heiden en cultuurland. 744 pagina's met 723 foto's, 96 tekeningen, 649 kaarten, 115 grafieken en 10 tabellen.

ISBN/EAN: 978-90-813029-3-7.

Deel 3. Loof- en naaldbossen. 720 pagina's met 703 foto's, 79 tekeningen, 692 kaarten, 75 grafieken en 9 tabellen. *ISBN/EAN: 978-90-813029-5-1.*

Bestellen en bezorgen per post

Nederland: door het overmaken van € **105,00** per set (€ **90,00** per set plus € **15,00** voor verzending en verpakking) op bankrekening NL65INGB0006745491 van Stichting Paddenstoelen Werkgroep Drenthe te Beilen **met vermelding van het bezorgadres!** De boeken worden dan zo spoedig mogelijk toegezonden.

België: door het overmaken van € **120,00** per set (€ **90,00** per set plus € **30,00** voor verzending en verpakking) op bankrekening NL65INGB0006745491 van Stichting Paddenstoelen Werkgroep Drenthe te Beilen **met vermelding van het bezorgadres!** De boeken worden dan zo spoedig mogelijk toegezonden.

Verkoop via de boekhandel

Het boekwerk is daarnaast alleen in te zien en te koop bij enkele boekhandels in Nederland voor de prijs van € **90**:

Amsterdam: Architectura & Natura, Leliegracht 22, info@architectura.nl.

Assen: Boekhandel Iwema, Gedempte Singel 11, info@iwema.nl.

Beilen: Boekhandel Het Logboek, Brinkstraat 29, info@hetlogboek.org.

Borger: Hunebedcentrum, Bronnegerstraat 12, info@hunebedcentrum.nl.

Emmen: Boekhandel Vermeer, Noorderstraat 40, vermeer@plantage.nl

Stichting Paddenstoelen Werkgroep Drenthe
Holthe 21
9411TN Beilen

e-mail: drenthe@paddestoelenkartering.nl

website: www.drenthe.paddestoelenkartering.nl